

Tlačová správa



Výskumný tím medzinárodnej štúdie „Health Behaviour in School Aged Children“ (ďalej len HBSC) zaoberajúcej sa zdravím a so zdravím súvisiacim správaním 11-, 13- a 15-ročných školákov v ich sociálnom kontexte je od marca opäť v teréne na vybraných školách na celom území Slovenska. *„Plánujeme navštíviť viac ako 100 škôl zo všetkých kútov Slovenska a osloviť skoro 10 000 školákov. V prvom mesiaci zberu údajov naše tímy navštívili 26 škôl a dotazník vyplnilo približne 3000 žiakov, takže sa blížíme k prvej tretine. Organizovanie takejto štúdie je veľmi náročné nielen pre výskumný tím, ale najmä pre školy, a preto sme veľmi vďační všetkým riaditeľom, učiteľom, rodičom a najmä žiakom za ich pomoc a podporu.“* uvádza dr. Daniela Husárová, ktorá koordinuje zber údajov v teréne. Realizácia tejto štúdie by však nebola možná bez zapojenia Úradu verejného zdravotníctva SR vrátane regionálnych úradov verejného zdravotníctva po celom Slovensku do zberu údajov v teréne. Hlavný hygienik SR, MUDr. Mgr. Tatiana Červeňová, MPH, MHA potvrdzuje význam tejto spolupráce: *„Túto spoluprácu považujeme za kľúčovú, pretože nám umožňuje získať aktuálne a spoľahlivé údaje o zdraví a životnom štýle detí a dospievajúcich priamo z terénu. Tieto poznatky sú nevyhnutné pre plánovanie efektívnych preventívnych opatrení a tvorbu verejných politík v oblasti podpory zdravia.“*

Dotazník obsahuje otázky mapujúce duševné a fyzické zdravie školákov, so zdravím súvisiace správanie a trávenie voľného času, ako aj ďalšie dôležité aspekty týkajúce sa školy, školského prostredia či vzťahov s rodičmi a rovesníkmi. Niektoré časti dotazníka vychádzajú z medzinárodného protokolu a sú povinné pre všetky krajiny, no časť otázok je tvorených národným tímom. Národná koordinátorka štúdie, prof. Andrea Madarasová Gecková dodáva: *„K príprave protokolu štúdie prizývame široké spektrum odborníkov a zástupcov profesií, ktorí pracujú so školákmi, aby sme dokázali zmapovať všetky dôležité aspekty zdravého vývinu dospievajúcich a národná správa bola užitočným nástrojom pre rodičov, učiteľov, pediatrov, sociálnych pracovníkov i tvorcov politík. Táto štúdia je výnimočná tým, že mapuje kritické vývinové obdobie a umožňuje sledovanie trendov i medzinárodné porovnanie.“*

Žiaci majú možnosť vyplňať dotazník v slovenskom, maďarskom i ukrajinskom jazyku a do výskumnej vzorky sú zaradení aj žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, aby sme zapojili všetkých, ktorí môžu byť

z rôznych dôvodov z takýchto výskumov vynechávaní. Výsledky sa budú osobitne vyhodnocovať aj u žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Podľa prof. Lenky Sokolovej z Univerzity Komenského v Bratislave *"Údaje o duševnom a fyzickom zdraví týchto detí sú dôležité pre plánovanie účinnej podpory, ktorá umožní rozvíjať ich potenciál a predchádzať prehlbovaniu nerovností."* Dr. Jaroslava Kopčáková, ktorá administruje dotazníky školákom dodáva: *"Pre žiakov je vyplňanie dotazníka HBSC dôležitým momentom, kedy majú pocit, že na ich hlase skutočne záleží.ďaka anonymite sa navyše zbavujú bariér a strachu z odsúdenia, čo im umožňuje byť v odpovediach úprimní a otvorene hovoriť o témach, ktoré by inak zostali nevy povedané."*

Na vybraných školách je do výskumu zaradené aj meranie dvoch častí zdravotne orientovanej telesnej zdatnosti - zloženia tela a funkčnej zdatnosti vďaka ktorým dokážeme získať aktuálne informácie o výskyte nadváhy a obezity u dospievajúcich, ako aj ich fyzickej kondícii. *"Získanie týchto údajov naprieč Slovenskom by nebolo možné bez spolupráce medzi telovýchovnými pracoviskami Fakulty športu Prešovskej univerzity v Prešove, Fakulty telesnej výchovy, športu a zdravia Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku a Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave, ale tiež s Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a jednotlivými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva, ktoré zabezpečujú tieto merania v teréne."* dodáva dr. Peter Bakalár, koordinátor zberu objektívnych údajov.

Okrem dotazníka pre žiakov, zástupcovia vedenia škôl vyplňajú aj školský dotazník, vďaka ktorému vieme zistiť, s ktorými problémami sa školy potýkajú a ako hodnotia implementáciu niektorých usmernení. Zistenia budú spracované v Národnej správe, ktorú odbornej i laickej verejnosti predstavíme najneskôr v júni 2027. Táto správa bude opisovať viac ako 200 ukazovateľov a v približne polovičke ukazovateľov bude ponúkať i sledovanie zmien za uplynulých 8 rokov.

Národný tím HBSC štúdie

Koordináciu tejto štúdie zastrešuje Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorý ju realizuje v spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva SR vrátane regionálnych úradov verejného zdravotníctva po celom Slovensku, viacerými pracoviskami Univerzity Komenského v Bratislave, Prešovskej Univerzity v Prešove, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katolíckej univerzity v Ružomberku a Trnavskej Univerzity v Trnave s podporou Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva školstva vedy výskumu a mládeže SR a detskej organizácie Fénix.

Informácie o HBSC štúdiu

HBSC je medzinárodná sieť výskumníkov a ďalších odborníkov z praxe, ktorí spolupracujú na aktivitách smerujúcich k lepšiemu porozumeniu života dnešných školákov a snažia sa tieto poznatky implementovať do národných programov, politík a stratégií zameraných na šírenie týchto zistení dôležitých pre rodičov, učiteľov, pediatrov, sociálnych pracovníkov a ďalších ľudí, ktorým záleží na zdravom vývine detí a mládeže. Už od roku 1983, každé 4 roky táto sieť v spolupráci so Svetovou Zdravotníckou organizáciou organizuje medzinárodnú štúdiu, do ktorej sa zapojí približne pol milióna školákov vo veku 11 až 15 rokov z viac ako 40 krajín (Európa a Severná Amerika) s cieľom získať údaje umožňujúce porovnať situáciu v krajinách a sledovať aktuálnu situáciu a trendy v živote školákov. Slovensko participovalo doteraz na siedmych zberoch: 1993/1994, 1997/1998, 2005/2006, 2009/2010, 2013/2014, 2017/2018, 2021/2021.

Pre ďalšie informácie môžete kontaktovať:

Prof. Andrea Madarasová Gecková, PhD
Národný koordinátor štúdie HBSC
Ústav psychológie zdravia
Lekárska fakulta Univerzita P. J. Šafárika Trieda
SNP 1, 04011 Košice,
Slovensko
Tel.: 00421 55 234 3395
E-mail: andrea.geckova@upjs.sk
Viac informácií nájdete na stránke www.hbscslovakia.com